

**ХМЕЛЬНИЦЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
ДЕРЖАВНА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА
ім. М. ОСТРОВСЬКОГО**

**ВІДЗНАЧЕННЯ ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ
ДАТ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ
У 1984 РОЦІ.**

**(Методичні рекомендації на допомогу
бібліотечним працівникам).**

ХМЕЛЬНИЦЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
ДЕРЖАВНА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА
ІМ. М. ОСТРОВСЬКОГО

ВІДЗНАЧЕННЯ ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ
ДАТ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ
У 1984 РОЦІ.

(Методичні рекомендації на допомогу
бібліотечним працівникам).

Текст підготував кандидат історичних наук
С. К. ГУМЕНЮК.

Список літератури склали:
Г. С. ГУЛІМОВСЬКА, Р. Ф. ШПИЛЬКО.

Відповідальний за випуск
Т. В. ЛОГВИНЕНКО.

В багатогранній роботі бібліотек значне місце займає популяризація літератури про визначні події в житті нашої країни, а також проведення заходів по відзначенню знаменних і пам'ятних дат. В цій справі уже нагромаджено значний досвід.

Кам'янець-Подільська міська бібліотека ім. В. П. Затонського обладнала галерею портретів знатних землярів. Кожний з них супроводиться анотацією з зазначенням коротких біографічних відомостей. До календарних дат готуються і проводяться масові заходи: книжкові виставки, літературні вечори, читацькі конференції, зустрічі тощо. Наприклад, широко відзначили кам'янчани 90-річчя з дня народження видатного українського радянського байкаря М. П. Годованця, який жив і працював в їх місті, підтримував тісні зв'язки з бібліотекою, був її читачем, подарував багато своїх творів з дарчими написами.

В Дунаївцях широко відзначили 150-річний ювілей відомого земляка, українського композитора і педагога В. І. Заремби. З цього приводу в районному кінотеатрі «Мир» відбувся тематичний вечір, в якому взяли участь представники міських і сільських громадських організацій, гості з Києва і Хмельницького, республіканського і обласного музичних товариств.

Цікавий досвід популяризації календарних дат нагромадили також Волочиська, Старокостянтинівська, Шепетівська та інші бібліотеки. Вони їх відзначають спільно з районними будинками культури, музичними школами, учбовими закладами. В цих та багатьох інших бібліотеках виготовлені спеціальні стенди — календарі, з яких читачі заздалегідь дізнаються про видатні події, що відбувалися в масштабах країни, області, району.

Крім дат, визначених в календарях, що їх видають видавництво «Советская Россия» разом з Державною публічною історичною бібліотекою РРФСР та Державною ордена Трудового Червоного Прапора Республіканською бібліотекою УРСР, рекомендуємо включити в план відзначення на 1984 рік ювілейні дати, список яких додається.

До списку рекомендованих дат на 1984 р. варто також включити ювілейні дати про знатних земляків: активних борців за владу Рад, керівників підпілля і партизанського руху в період Великої Вітчизняної війни, Героїв Радянського Сою-

зу і Соціалістичної Праці, ініціаторів стаханівського руху. Слід крім того відзначити ювілеї промислових підприємств, колгоспів, радгоспів, лікарняних і культурно-освітніх закладів.

Особливу увагу необхідно звернути на відзначення 40-річчя визволення області від німецько-фашистських загарбників. Щоб свято пройшло на високому ідейно-художньому і патріотичному рівні, необхідно до нього старанно підготуватися. В план підготовки включити детальну розробку сценарію і відповідальних за кожну його частину. Природньо, що організація великого заходу не під силу одній бібліотеці. А тому до цієї справи слід залучити товариство «Знання», громадський музей, Будинок культури, дирекцію кіномережі, школу та інші організації.

Робота бібліотек по відзначенню знаменних і пам'ятних дат має велике значення в справі патріотичного та інтернаціонального виховання трудящих і особливо молоді. Тому добре роблять ті бібліотечні працівники, які систематично висвітлюють ці заходи на сторінках районних і міських газет, а також по місцевому радіомовленню.

16 СІЧНЯ

540 років з часу заснування м. Красилова

Красилів — місто районного підпорядкування, центр Красилівського району.

Перша письмова згадка про Красилів збереглася в історичних документах від 16 січня 1444 року. Населення Красилова брало участь у народно-визвольній війні українського народу 1648—1654 рр. і в гайдамацькому русі середини XVIII ст.

Після другого наділу Польщі (1793 р.) Красилів — у складі Росії, з 1797 р. — містечко Старокостянтинівського повіту Волинської губернії. У 1825 р. тут діяла декабристська управа товариства об'єднаних слов'ян, яку очолював командир роти Пензенського піхотного полку М. М. Спирідов.

14. травня 1906 р. робітники Красилівського цукрового заводу оголосили страйк, вимагаючи 8-годинного робочого дня, підвищення заробітної плати і поліпшення умов праці.

Страйк мав великий вплив на робітників інших промислових підприємств містечка, які включилися в активну революційну боротьбу.

У квітні 1917 р. в Красилові створюється Рада робітничих депутатів, в січні 1918 р. встановлюється радянська влада. В лютому у містечко увірвалися австро-німецькі окупанти, які відновили владу поміщиків та капіталістів і встановили режим кривавого терору. В травні на околицях Красилова розгортає боротьбу з іноземними загарбниками і внутрішньою контрреволюцією партизанський загін, очолюваний мешканцем містечка Т. Вересом. Наприкінці 1918 р. Красилів захопили петлюрівці. В квітні 1919 р. частини 2-ї української радянської дивізії прогнали буржуазно-націоналістичну контрреволюцію.

Влітку Красилів неодноразово переходив із рук в руки. В кінці 1919 р. його захопили білопольські інтервенти. В липні 1920 р. частини 14 армії вибили загарбників з Красилова. Та остаточно містечко було визволено від ворогів у другій половині листопада 1920 р.

За радянської влади Красилів спочатку — волосний, а з березня 1923 р. — районний центр Шепетівського округу, у 1932—1937 рр. — Вінницької області, з 1937 р. — у складі Хмельницької області.

Під час Великої Вітчизняної війни на Красилівському цукровому заводі діяла підпільна група, а на околицях районного центру — підпільна диверсійна група ім. Суворова, очолювана Г. Н. Вітюком. В 1943—1944 рр. тут розгорнув активні дії партизанський загін «Іскра».

Красилів визволили від фашистських загарбників 9 березня 1944 р. частини 1-ї гв. армії та 7-го гв. танкового корпусу 3-ї гв. танкової армії.

Нині Красилів — це гарно збудоване місто. Тут працюють машинобудівний, цукровий, цегельний заводи, хлібозавод, колгоспбуд, рембудуправління, пересувна механізована колона, райоб'єднання «Сільгосптехніка», промисловий комбінат. Діє 55 підприємств торгівлі і громадського харчування. Тут міститься центральна садиба колгоспу «Правда».

Про охорону здоров'я трудящих дбають 145 медичних працівників, які обслуговують районну лікарню, протитуберкульозний диспансер, 4 медичних пункти. В Красилові ви-

росло справжнє лікарняне містечко з 12 відділеннями. Працюють 4 дошкільні дитячі заклади.

Добре налагоджена система освіти. В 5 загальноосвітніх, в музичній та спортивній школах навчається понад 2600 учнів, працює 170 вчителів. До послуг учнів Палац піонерів.

У місті видається районна газета «Зоря комунізму». Відкрито кінотеатр на 600 місць, 12 бібліотек, 3 Будинки культури.

Красилівці гордяться своїм квітучим містом, у житті якого виразно відчувається ритм нової епохи—епохи будівництва комунізму.

ЛІТЕРАТУРА

ПРО нагородження Красилівського машинобудівного заводу Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР: Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 21 трав. 1982 р. — Рад. Поділля, 1982, 23 трав.

ПРО нагородження працівників Красилівського машинобудівного заводу Почесною Грамотою та Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР: Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 21 трав. 1982 р. — Рад. Поділля, 1982, 23 трав.

Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР Хмельницького А. Ф. — токаря, Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР: Гагаркіна О. К. — слюсаря, Кізіюна М. І. — газозварника.

ПРО присвоєння працівникам Красилівського машинобудівного заводу почесних звань Української РСР: Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 21 трав. 1982 р. — Рад. Поділля, 1982, 23 трав.

Заслуженого працівника промисловості Української РСР: Яковий М. Д. — фрезерувальниці, Заслуженого машинобудівника Української РСР: Вінцовському М. О. — начальникові цеху.

ПОДІЛЛЯ в Великій Вітчизняній війні (1941—1945): Збірник документів і матеріалів. — Львів: Каменяр, 1969.

Красилів, с. 5, 7, 365.

БАГРАМЯН И. Х. Так начиналась война: (Военные мемуары). — М.: Воениздат, 1971. — 510 с.

Красилов, с. 156.

НАРИСИ історії Хмельницької обласної партійної організації. 2-ге вид., випр. — Львів: Каменяр, 1982. — 271 с.

Красилів, с. 141, 155, 192, 237.

ГВОЗДЬОВ М. В боях за Красилів (1944 р.). — Зоря комунізму, 1983, 9 трав.

ГУМЕНЮК С. К., Морський М. Д. Туристські маршрути Хмельниччини: Путівник. — Львів: Каменяр, 1983. — 120 с.

Красилів, с. 73—74.

ДАШЕВСЬКИЙ Б. Завод стрічає ювілей: Красилів, машинобуд. мінає 50 років. — Рад. Поділля, 1982, 11 черв.

ДУБИНСЬКИЙ І., Шевчук Г. Червоне козацтво: (істор. нарис). — К.: Політвидав України, 1965. — 173 с.
Красилів, с. 127, 128.

КОРОБКО В. Згублені в ночах війни. — Корчагінець, 1976, 17 лип.

З історії Красилів. підпілля в роки Великої Вітчизняної війни.

КРУГЛЯК Ю. М. Ім'я вашого міста: Походження назв міст і селищ міського типу. — К.: Наук. думка, 1978. — 132 с.

Красилів, с. 73.

НАДОЛІЧНА Е. І., Шемчук Я. С. Красилів. — В кн.: Історія міст і сіл Української РСР: В 26-ти т. Хмельницька область. К., 1971, с. 365—375.

ФЕДОРОВ І. Так оживає метал: (Про Красилів, машинобуд. з-д). — Рад. Поділля, 1982, 26 верес.

КРАСИЛІВ. В—кн.: УРЕ, 2-е вид. 1980, т. 5, с. 474.

КРАСИЛІВ. — В кн.: Рад. енцикл. історії України, 1970, т. 2, с. 496.

19 СІЧНЯ

115 років з дня народження

професійної революціонерки Є. С. Шліхтер

(1869—1943)

Шліхтер Євгенія Самійлівна (19. 01. 1869—5. 12. 1943) — професійна революціонерка. Народилася в м. Кам'янці-Подільському. Член ВКП(б) з 1892 р. 1889—1891 рр. навчалася у Бернському університеті (Швейцарія), де була одним з організаторів соціал-демократичного гуртка. З 1892 р. проводить революційну роботу на Україні. В 1895 р. була заарештована і після цього вислана з Києва в Полтаву. Але і там вона продовжує революційну роботу. В 1895 р. її висилають на 5 років у м. Сольвигодськ, де вона разом з іншими політичними засланцями організовує соціал-демократичний гурток. З 1896 р. відбувала заслання в Самарі, де проводила нелегальну роботу. В 1900 р. бере участь у створенні в Самарі групи «іскрівців». В 1902 р. знову заарештована. Після II з'їзду РСДРП — більшовичка.

В період революції 1905—1907 рр. була членом страйкового комітету, який керував політичним страйком службовців Південно-Західної і Києво-Полтавської залізниць.

В 1906—1908 рр. працює в редакціях більшовицьких газет «Пролетарій» і «Вперед». За дорученням В. І. Леніна зберігала спеціальні засоби партії, здійснювала зв'язок з фінськими соціал-демократами. У 1909 році поїхала в Сибір на місце заслання чоловіка — Шліхтера Олександра Григоровича, вчителювала і продовжувала революційну роботу.

Брала участь у Великій Жовтневій соціалістичній революції. З 1919 р. на відповідальній роботі в Наркоматі освіти РСФСР, а з 1924 р. — в Наркоматі освіти Української РСР. В наступні роки — директор музею революції УРСР, директор республіканської бібліотеки ім. КПРС в м. Києві.

ЛІТЕРАТУРА:

АЛЕКСАНДРОВ Н. Сильная духом. — В кн.: Женщины русской революции. М.: 1968, с. 537—545.

ГОЛЬДЕНБЕРГ С. Про славу землячку (Є. С. Шліхтер). — Прапор Жовтня, 1970, 4 верес.

ГУМЕНЮК С. К., Морський М. Д. Туристські маршрути. Хмельниччини: Путівник. — Львів: Каменяр, 1983. — 120 с.
Є. С. Шліхтер, с. 45.

ІСТОРІЯ міст і сіл УРСР: В 26-ти т. Хмельницька область. — К.: Голов. ред. укр. рад. енцикл. АН УРСР, 1971. — 706 с.
Є. С. Шліхтер, с. 64.

СТАМБУЛЬСЬКА С. Шлях революціонерки. — Рад. Поділля, 1970, 23 верес.

ШЛІХТЕР Євгенія Самійлівна (19. І. 1869.—5. XII. 1943). — В кн.: УРЕ, 1964, т. 16, т. 347.

ШЛІХТЕР Євгенія Самійлівна (19. І. 1869.—5. XII. 1943). — В кн.: Рад. енцикл. історії України, 1972, т. 4, с. 526.

ШЛІХТЕР Євгенія Самійлівна (19. І. 1869.—5. XII. 1943). — В кн.: Укр. рад. енцикл. слів, 1968, т. 3, с. 804.

8 ЛЮТОГО

60 років з часу створення ордена Леніна

колгоспу «Україна» с. Маків Дунаєвецького району.

Ордена Леніна колгосп «Україна» заснований 8 лютого 1924 р. Нині це одне з найбільш економічно міцних і рентабельних господарств області. Колгосп відзначається сталими високими урожаями зернових і технічних культур. Виробництво тваринницької продукції також із року в рік зростає. Якщо в 1976 р. державі продано 15 млн. штук яєць, то в

1980 р. — 18 млн. штук. В 1976 році було одержано понад 18 тис. центнерів м'яса, а в 1980 р. — 28 тис. цнт. Завдання по виробництву і продажу м'яса державі в десятій п'ятирічці колгосп виконав за чотири з половиною роки. До кінця п'ятирічки продано ще 15 тис. центнерів високоякісного м'яса.

В колгоспі створені умови для зростання виробництва тваринницької продукції. Тут діє чотирьохповерхова птахофабрика на сто тисяч кур, відгодівельних пункт великої рогатої худоби. Для забезпечення тварин концентрованими кормами побудований потужний комбікормовий завод.

Чистий прибуток колгоспу сягнув за два мільйони карбованців. Відповідно зростає асигнування на культуру, відпочинок, освіту, оздоровлення колгоспників. На ці потреби лише за останні роки витрачено понад 15 млн. крб.

Побудовано 55 км. сучасних шляхів, два Будинки культури, типова середня і окремо — восьмирічна школи, два будинки побуту — кожний в окремому двоповерховому будинку, де подається багато послуг: від пошиття одягу, хімічистки і до ремонту телевізорів. Побудовано АТС, триста особняків для колгоспників, а для фахівців — двоповерхові багатоквартирні будинки. Серед новобудов привертає увагу типове приміщення лікарні, санаторій, де до послуг колгоспників крім трьохповерхового спального корпусу такий же лікувальний з різними кабінетами, ваннами, лабораторіями, постійно-діючий дитячий садок з літньою дачею.

В Макові діє водопровід і парове опалення. Підведена магістраль природного газу. Все це не остання причина того, що в Будинку культури завжди людно, що сільський хор одержав звання народного, що діти колгоспників навчаються в сільській музичній школі, а в святкові дні три духових оркестри створюють один зведений, що в книжковому магазині є постійні покупки.

Заможно і культурно живуть колгоспники.

Різними ділянками багатогалузевого господарства керує близько 60 спеціалістів: агрономів, інженерів і техніків, ветлікарів і вчених економістів.

Колгосп очолює Герой Соціалістичної Праці, депутат Верховної Ради УРСР В. В. Стеньгач.

ЛІТЕРАТУРА:

ВИСОКА нагорода маківчан: (Вручення к-пу «Україна» Ленінської ювілейної почесної Грамоти ЦК КПРС, Президії Верховної Ради і Ради Міністрів СРСР, ВЦРПС). — Ленінським шляхом, 1970, 11 квіт.

СТЕНЬГАЧ В. В. Знижуємо собівартість виробництва м'яса. — Львів: Каменяр, 1970. — 30 с.

Автор брошури — голова к-пу «Україна» с. Маків Дунаєвец. р-ну Герой Соц. Праці В. В. Стеньгач — ділиться досвідом організації відгодівлі великої рогатої худоби, зниження собівартості виробництва м'яса.

СТЕНЬГАЧ В. Кажемо щире спасибі. — Рад. Поділля, 1931, 1 листоп.

Про дружні зв'язки к-пу «Україна» Дунаєвец. р-ну та Силістринського округу Болгарії.

СТЕНЬГАЧ В. Найперша турбота народів: (Трудовий внесок колгоспників к-пу «Україна» Дунаєвец. р-ну в справу миру). — Україна, 1931, № 28, с. 2.

СТЕНЬГАЧ В. Опора колгоспного Макова. — Рад. Поділля, 1931, 17 трав. — Удосконалення господарського механізму в к-пі «Україна» с. Маків Дунаєвец. р-ну.

СТЕНЬГАЧ В. В. Переваги спеціалізації. — К.: Урожай, 1979, 72 с.

Про ведення госп-ва по-новому в к-пі «Україна» Дунаєвец. р-ну.

СТЕНЬГАЧ В. В., Олійник В. П. Передовий досвід виробництва яловичини. (За ред. І. Г. Зоріна. — К.: Урожай, 1965. — 53 с.

СТЕНЬГАЧ В. Світлим шляхом. — Рад. Поділля, 1977, 11 січ. Село Маків за роки Радянської влади.

ГАРНАГА І. За нове життя: (З історії с. Маків). — Рад. Поділля, 1970, 14 лип.

ГУМЕНЮК С. К., Морський М. Д. Туристські маршрути Хмельниччини: Путівник. — Львів: Каменяр, 1983. — 120 с.

Маків с. 41—42.

ЄМЕЦЬ В. Праця увінчана нагородою: (Про нагородження к-пу «Україна» Дунаєвец. р-ну орденом Леніна). — Рад. Поділля, 1970, 21 лют.

ІЩЕНКО М. У нас: «Село, мов квітка, розцвіло» (с. Маків Дунаєвец. р-ну). — Рад. Поділля, 1983, 19 січ.

ЛАПТІН П. Ф., Сохатюк І. І. Маків. — В кн.: історія міст і сіл Української РСР: В 26-ти т. Хмельницька область. К.: 1971, с. 247—255.

ЛИСЮК О. «Україна» — санаторій популярний. — Рад. Поділля, 1976, 28 січ.

Про міжколг. санаторій «Україна» в с. Маків Дунаєвец. р-ну.

МАЦЕВИЧ А. Ф. Маківський колос: Нарис. — К.: Дніпро, 1932. — 79 с. — (Серія «Наш сучасник»).

Нарис про колектив ордена Леніна к-пу «Україна», який спеціалізується на вир-ві тварин. продукції.

ПАСТУШЕНКО Л. Маківські води: (відкрито нове родовище мінер. вод). — Рад. Україна. 1982. 18 берез.

ПИРОЖЕНКО П. Л. Виміри діловитості. — Трибуна лектора. 1980. № 3. с. 36—37.

Про к-п «Україна» с. Маків Дунаєвц. р-ну.

САВЧУК В. К., Вінницький С. М. Економічний аналіз в управлінні виробництвом. — К.: Урожай. 1980. — 48 с.

В брошурі на прикладі к-п «Україна» Дунаєвц. р-ну показано вплив екон. аналізу на здійснення вироб. процесів в оптимальному режимі.

17 ЛЮТОГО

До 40-річчя з дня загибелі В. А. Котика,
піонера-партизана, Героя Радянського Союзу
(1930—1944 рр.)

17 лютого 1984 р. минає 40 років з дня загибелі Валентина Олександровича Котика — піонера-партизана, Героя Радянського Союзу.

Котик Валентин Олександрович — юний учасник партизанського руху на Україні під час Великої Вітчизняної війни.

Народився Котик 11 лютого 1930 р. в с. Хмельівці Шепетівського району в селянській сім'ї. З 1937 р. жив і вчився у м. Шепетівці. Коли місто окупували німецько-фашистські загарбники, Котик вступив до підпільної організації, виконував бойові доручення, розклеював листівки по вулицях рідного міста, збирав на місцях боїв зброю і боеприпаси. А згодом став зв'язковим Шепетівських підпільників.

Пізніше продовжував боротьбу з ворогом у партизанському загоні. Загинув юний патріот у боях за визволення м. Ізяслава. Йому тільки минуло 14 років.

Високо оцінила Батьківщина бойові заслуги Валі Котика. Він був нагороджений орденом Вітчизняної війни II ступеня. У 1958 р. 27 червня йому посмертно присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Ім'я Валі Котика носить школа, де він вчився, Хмельницький та Шепетівський Палади піонерів. У місті Шепетівці йому споруджено пам'ятник, на якому золотом горить напис: «Піонеру-партизану Герою Радянського Союзу Валі Котику від піонерів України».

ЛІТЕРАТУРА:

ПРО присвоєння посмертно звання Героя Радянського Союзу піонерів-партизану В. О. Котик: Указ Президії Верховної Ради СРСР від 27 черв. 1958 р. — В кн.: Поділля у Великій Вітчизняній війні. (1941—1945 рр.). Львів, 1969, с. 243.

КОТИК Г. М. Мій син (Валя Котик). / Літ. запис. С. Чумакова. — К.: Веселка, 1965. — 90 с. з іл.

КОТИК Г. Останній бій (Валі Котика). — В кн.: Вічно живі. К.: 1975, с. 307—411.

ВАЛЯ КОТИК. — В кн.: Сбойчаков М. Два юних героя. М.: 1965, с. 34—67.

ДОМАНК А., Сбойчаков М. Шепетовские подпольщики. — М.: Политиздат, 1972. — 159 с.

ІСТОРІЯ міст і сіл Української РСР: В 26-ти т. Хмельницька область. — К.: Голов. ред. укр. рад. енцикл. АН УРСР, 1971. — 706 с.

В. Котик, с. 51, 271, 621.

КОТИК Валентин Александрович. — В кн.: Бугай Е. М., Макухин М. Е. Из юности мужественных: Сб. очерков и зарисовок. Львов, 1978, с. 80—83.

НАЗАВЖДИ — чотирнадцять. — Рад. освіта, 1980, 18 черв. — (У пам'яті навічно).

Про Героя Радянського Союзу В. Котика.

НЕСТЕРУК В. Життя, як спалах: 11 лютого виповнюється 50 років з дня народження Героя Радянського Союзу Валі Котика. — Рад. Поділля, 1980, 10 лют.

ПІОНЕР — партизан Валя Котик: (Із характеристики на піонера-партизана В. Котика). — В кн.: Огненные годы. Молодежь в годы Великой Отечественной войны: Сб. документов. М.: 1965, с. 374—379.

ПОГОРЕЛЬСКАЯ І. Юний герой (Валя Котик). — Прапор Жовтня, 1980, 13 лют.

СВАРИЧЕВСЬКА А. Поема про юного героя: Сьогодні Валі Котик виповнилося 50 років. — Корчагінець, 1980, 9 лют.

ЧУМАКОВ С. Герой Радянського Союзу піонер-партизан Валя Котик. — В кн.: Діти Герої: Збірник. К.: 1960, с. 154—165.

ЦЮПА Г. Вічно юний партизан-герой (В. Котик). — Почат. школа, 1980, № 2, с. 11—15.

АНДРОНОВ М. Вечно помнитъ будем: (Стих о Вале Котике). — Вожатый, 1937, № 3, с. 43.

НАДЖАРОВ Г. Смелые не умирают. — М.: Мол. гвардия, 1968. — 141 с. — (Юные герои).

ПОЗНАНСЬКА М. Валя Котик. — М.: Дет. лит., 1971. — 94 с.

БЕРЕЗЕНЬ

До 40-річчя визволення Хмельницької області від німецько-фашистських загарбників

Велика Вітчизняна війна радянського народу була найсуворішим випробуванням, яке будь-коли випадало на долю нашої країни.

У тяжкі роки боротьби з гітлерівськими полчищами вся наша країна являла собою згуртований табір, в якому кожна радянська людина робила все, щоб подолати озвірілого ворога.

У загальній боротьбі народів Радянського Союзу проти німецько-фашистських загарбників активну участь брали й трудящі Поділля.

Хмельницька область була окупована німецько-фашистськими загарбниками протягом 2—18 липня 1941 р. Для трудящих області; як і інших окупованих гітлерівськими військами районів нашої країни, настали чорні дні кривавого «нового порядку». За роки окупації фашисти вбили і замучили на території Хмельницької області 478 тисяч радянських громадян. До Німеччини на каторжні роботи було вивезено 117 тисяч юнаків і дівчат.

Тікаючи на захід під могутніми ударами Червоної Армії, німецько-фашистські загарбники намагалися перетворити міста і села в руїни і згарища. Гітлерівці зруйнували старе місто в Кам'янці-Подільському, знесли будинки на центральних вулицях в Дунаївцях, Чемірівцях, Смотричі, Новій Ушиці, Віньківцях, Михалполі та ін. Вони повністю спалили десятки сіл у Славутському, Шепетівському та інших районах північної частини області. Фашисти вивели з ладу майже всі підприємства, знищили в колгоспах сотні тваринницьких ферм, тисячі різних господарських і культурно-освітніх приміщень. Сума збитків, заподіяних окупантами народному господарству області становила 18558 млн. крб.

Хоч як лютували гітлерівці, їм не вдалося зламати волю трудящих Поділля. На заклик Комуністичної партії на території Хмельниччини розпочали боротьбу з ворогом п'ять партизанських з'єднань, десятки окремих загонів і понад 140 підпільних і диверсійних груп. Їх діяльність координували і

спрямовували підпільний обком партії на чолі з депутатом Верховної Ради СРСР С. Д. Олексенком, Проскурівський округний, Славутський міжрайонний, 12 міськкомів та райкомів Компартії України.

Визволення Поділля від ярма німецько-фашистських окупантів розпочалося в січні 1944 року військами 1-го Українського фронту. 11 лютого радянські війська оволоділи Шепетівкою, 9 березня — Старокостянтинівим, 25 березня Проскуровим, 26 березня — Кам'янець-Подільським. Столиця нашої Батьківщини — Москва чотири рази салютувала на честь героїчних визволителів подільської землі, а частинам і з'єднанням Радянської Армії, які відзначалися у боях, було присвоєно найменування «Шепетівські», «Старокостянтинівські», «Проскурівські», «Кам'янець-Подільські». 4 квітня 1944 року Хмельницька область повністю очищена від німецько-фашистських загарбників.

За мужність і героїзм, проявлені у боротьбі з фашистськими загарбниками, керівникові Славутського підпілля Ф. М. Михайлову, командирі партизанського з'єднання А. З. Одусі, командирам партизанського загону І. О. Музальову, диверсійного батальйону М. І. Петрову, загону мінерів О. І. Іванову, піонеру-партизану Валентину Котику було присвоєно високе звання Героя Радянського Союзу. В боях за Радянську Вітчизну близько 17 тисяч хмельничан відзначені орденами і медалями, а 73 з них удостоєні звання Героя Радянського Союзу.

40-річчя визволення Поділля з-під ярма гітлерівських окупантів трудящі області зустрічають натхненною працею по виконанню історичних рішень XXVI з'їзду КПРС.

ЛІТЕРАТУРА:

СООБЩЕНИЯ советского информбюро: Т. 6. Январ.—июнь 1944 года. — М.: Изд. совинформбюро, 1944. — 293 с.

Повідомлення про визволення міст і сіл Кам'янець-Подільської обл. від гітлерівських загарбників — с. 15, 18, 21, 22, 27, 29, 30, 45, 59, 65, 70, 72, 85, 113—118, 130, 131, 143—155, 157, 158, 160, 161.

ЖУКОВ Г. К. Воспоминания и размышления. — М.: Новости, 1969. — 731 с.

В кн. є відомості про героїчні бої військ 1-го Українського фронту з німецько-фашистськими окупантами під час визволення Кам'янець-Подільської обл. — С. 291, 323, 479, 528, 542, 543, 544.

НІМЕЦЬКО-ФАШИСТСЬКИЙ окупаційний режим на Україні: 36. документів і матеріалів: (Упоряд. Батюк А. А. та ін. — К.: Політвидав УРСР, 1983.—487 с., Ін-т іст. партії ЦК КП України — філіал ін-ту марксизму лєнінізму при ЦК КПРС. Архівне управління при Раді Міністрів УРСР).

В збірнику є документи, які розповідають про криваві злодіяння гітлерівських загарбників на Поділлі: — с. 83, 103, 139, 179, 200, 230, 276, 283, 287, 395—397, 444.

ПОДІЛЛЯ у Великій Вітчизняній війні. (1941—1945 рр.): 36. док. і матеріалів. / Упоряд.: В. Г. Абрамова, Г. В. Вітряна, І. В. Гарнага та ін. — Львів: Каменяр, 1969.—416 с.

НАРИСИ історії Хмельницької обласної партійної організації. 2-е вид., випр. — Львів: Каменяр, 1982.—271 с.

Розд. VI. Обласна парторганізація в роки Великої Вітчизняної війни (черв. 1941—1945 рр.). с. 138—162.

БУГАЙ Е. М., Макухин М. Е. Из когорты мужественных: Сб. очерков и зарисовок (о Героях Советского Союза уроженцах Хмельницкой обл.) — Львов: Каменяр, 1978.—279 с.

ГУМЕНЮК С. К., Морський М. Д. Туристські маршрути Хмельниччини: Путівник. — Львів: Каменяр, 1983.—120 с., 23 іл.

В кн.: широко відображений підпільний і партизанський рух на території сучасної Хмельниччини в період Великої Вітчизняної війни.

ГУМЕНЮК С. К. Подвиг юних: З історії боротьби комсомольців і молоді Хмельниччини проти німецько-фашистських загарбників в роки Великої Вітчизняної війни: (Методична розробка) — Хмельницький, 1983.—45 с.—(Хмельницька обл. організація т-ва «Знання»).

ГУМЕНЮК С. К. Проскурівське підпілля: Метод. розробка. — Хмельницький, 1982.—29 с.—(Хмельницька обл. організація т-ва «Знання»).

Розповідь про діяльність проскурівської міжрайонної підпільної організації в тилу фашистських окупантів. 1941—1944 рр.

ІСТОРІЯ міст і сіл УРСР: В 26-ти т. Хмельницька область. — К.: Голов. ред. Укр. рад. енциклопедії, 1971.—706 с.

Висвітлюється підпільний і партизанський рух у 1941—1945 рр.

ДОМАНК А. и Сбойчаков М. Подвиг доктора Михайлова. — М.: Сов. Россия, 1971—283 с.

Повість про організатора і керівника Славутської підпільної організації в період Великої Вітчизняної війни Михайлова Ф. М.

ДОМАНК А. С., Сбойчаков М. И. Шепетовские подпольщики. — М.: Политиздат, 1972.—140 с.

Розповідь про підпільну і партизанську боротьбу патріотів Шепетівки в період Великої Вітчизняної війни.

КУЗОВКОВ И. Дыхание народной битвы. — В кн.: Партизанские были. М., 1965. с. 264—276.

Про партизанські газети та листівки, що виходили на території сучасної Хмельниччини в роки Великої Вітчизняної війни.

КУЧЕР В. І. Бойова діяльність антифашистського підпілля на Україні 1941—1944. — К.: Навк. думка, 1983. — 240 с.

Кам'янець-Подільська обл. с. 17, 39, 47, 68, 69, 82, 90, 93, 107, 103, 113, 114, 131, 136, 143, 151, 187, 207.

ЛЕЛЮШЕНКО Д. Д. Москва—Сталинград—Берлин—Прага: Записки командарма. — М.: Наука, 1970. — 391 с.

В 5 розділі кн.: «К Дністру и Карпатам» автор розповідає про участь 4-ї танкової армії у визволенні Кам'янець-Подільської обл. від німецько-фашистських окупантів.

МЕЛЬНИКОВ С. И. Маршал Рибалко: Воспоминания бывшего члена Военного Совета 3-й гв танковой армии. — К.: Политиздат України, 1980. — 254 с.

В кн.: є відомості про перебування штабу 3-ї танкової армії в Полонному і її участь в боях за визволення Кам'янець-Подільської обл. від гітлерівських загарбників с. 162—175.

МОСКАЛЕНКО К. С. На Юго-Западном направлении 1943—1945: Воспоминания командарма. — М.: Наука, 1972. — 644 с.

На с. 264—323 висвітлюється участь 38 армії у визволенні Поділля від гітлерівських загарбників.

НАЗАРЕНКО Є. Д. Вогняні роки: (з історії комсомолу Хмельницької області в роки Великої Вітчизняної війни: (Методична розробка). — Хмельницький, 1978. — 26 с. — (Хмельницька обл. організація т-ва «Знання»).

НАЗАРЕНКО Є. Початок боротьби. — Рад. Поділля, 1982, 5 січ.

Про боротьбу населення Кам'янець-Подільської обл. з фашистськими окупантами в 1941 р.

ПАВЛИК Г. От Буга до Волги: Записки военных лет. — Саратов, 1971. — 133 с.

Про евакуацію бахматовецького к-пу в 1941 р. в Саратовську обл. і повернення його на Поділля у 1944 р.

ПОДВИГОМ ушановані Герої Радянського Союзу — партизани і підпільники України в роки Великої Вітчизняної війни / Авт. кол. Д. П. Григорович, П. І. Денисенко, В. О. Замлинський, В. М. Нем'ятій. — К.: Політвидав України, 1978. — 351 с.

Кам'янець-Подільська обл. — с. 143—145, 169—171, 221—223, 230—232, 244—246, 253—255.

ПОЛНИЦЬКА Л. Партизанськими стежками. — Рад. Поділля, 1983, 25 берез.

Про диверсійний загін «За свободу слов'ян», який діяв в рні залізниць Славута—Шепетівка—Новоград—Волинський.

ПРОТОЦЬКИЙ И. Друзі мої партизани: Док. повість (одного з організаторів і секретаря парторганізації Чемеровецького партизанського загону ім. Чапаєва). — К.: Політвидав України, 1973. — 141 с.

СОКОЛОВ Ю. Побег: Быль военных лет. — Наш современник, 1982, № 2, с. 154—167.

Про втечу полонених із Славутського grossлазарету—301 в листопаді 1943 р.

ТИМИЧЕВ Л. А., Макухин М. Е. Навечно в памяти: (О селах Хмельниччины, сожженных фашистскими захватчиками за помощь населения советским партизанам) — Хмельницкий, 1981. — 40 с. — (Хмельницкая обл. организация общества «Знание»).

ЯКУБОВСКИЙ И. И. Земля в огне: Военные мемуары. — М.: Воениздат, 1975. — 567.

Автор в 5 розділі кн. «От Полесья до Днестра» розповідає про Проскурівсько-Чернівецьку операцію І-го Українського фронту, в ході якої була визволена Кам'янець-Подільська обл. від німецько-фашистських окупантів — с. 356—426.

11 КВІТНЯ

130 років з дня народження М. Г. Савіної

(1854—1915)

САВІНА Марія Гаврилівна — видатна російська артистка. Народилася в м. Кам'янець-Подільському в родині акторів. Закінчила гімназію в Одесі. З 8 років виступала на сцені. Сценічну діяльність почала в 1869 р. в Мінську. Виступала в театрах Харкова, Казані, Саратова, Орла та інших міст.

Великий вплив на формування світогляду артистки справила учениця М. Щепкіна — О. Шуберт, а також актер і режисер П. Медведєв, з якими Савіна працювала. У 1874 р. вступила до трупи Александринського театру в Петербурзі, в якій зайняла провідне місце.

М. Г. Савіна успішно виступала в п'єсах О. Островського, Л. Толстого, І. Тургенева, А. Чехова, створивши понад 40 образів. Савіна розвивала традиції російського реалістичного мистецтва, поєднувала блискучу обробку сценічного образу з глибиною почуттів. Розкриваючи душевний світ своїх героїнь, вона виявляла саму суть образу, досягла яскравої внутрішньої і зовнішньої характерності.

Вона перша російська артистка, яка стала на шлях широкої громадської діяльності. Була одним з ініціаторів скликання Першого Всеросійського з'їзду театральних діячів, організатором Російського Театрального товариства і головою його ради (1883—1915). Марія Гаврилівна підтримувала тісні зв'язки з багатьма діячами української театральної культури, зокрема М. Кропивницьким, М. Заньковецькою, М. Садовським, П. Саксаганським.

ЛІТЕРАТУРА:

САВИНА М. Г. Горести и скитания: Записки. 1854—1877.—Л.—М.: Искусство, 1961.—142 с.

БОРИСОВ А. Любила сцену до самозабвения. (М. Г. Савина).—Театральная жизнь. 1979. № 7. с. 24—25.

ВИШНЕВСКАЯ И. Сцена моя жизнь: К 125-летию со дня рождения М. Г. Савиной. — Сов. женщина. 1979. № 4. с. 22.

ІВАНОВ А. На Подільській сцені: (М. Савіна) — Рад. Поділля. 1968. 17 листоп.

ІСТОРІЯ міст і сіл Української РСР: В 26-ти т. Хмельницька област. — К.: Голов. ред. Укр. Рад. енцикл. АН УРСР. 1971.—706 с.

М. Г. Савіна. С. 31—32.

КОЗЛОВА Н. Коштовний самоцвіт: (Про М. Г. Савину)—Рад. Поділля. 1972. 26 берез.

М. Г. Савина. — Лит. в школі. 1979. № 2. с. 58. — (Календарь искусств).

ТИРАСПОЛЬСКАЯ Н. Л. Жизнь актрисы. (М. Г. Савиной). — Л.—М.: Искусство. 1962.—292 с.

ШНАЙДЕРМАН И. Марія Гаврилівна Савіна. 1854—1915.—М.—Л.: Искусство. 1948.—75 с.

САВИНА МАРИЯ Гавриловна. (30. III. (11. 4) 1854— 8. (21). 9. 1915) — В кн.: БСЭ. 3-е изд., 1975. т. 22. с. 481—482.

САВИНА Марія Гаврилівна. (11. IV. 1854—21. IX. 1915) — В кн.: УРЕ., 1963. Т. 12. с. 471.

САВИНА Марія Гаврилівна. (11. IV. 1854—21. IX. 1915) — В кн.: Укр. Рад. енцикл. слов. 1963. т. 3. с. 199.

САВИНА Мария Гавриловна. (30. III. (11. 4) 1854—8 (21). 9. 1915. — В кн.: ТЭ. 1965. т. 4. с. 786—788.

ТРАВЕНЬ

390 років з часу заснування

м. Шепетівки.

Шепетівка — місто обласного підпорядкування, центр Шепетівського району. Згадується в документах 1594 р. Наприкінці XVI ст. Шепетівка дістала Магдебургське право. Населення міста брало участь у повстаннях під проводом Косинського (1591—1593 рр.), Наливайка (1594—1596 рр.), народно-визвольній війні 1648—1654 рр. Після возз'єднання Правобережної України з Росією Шепетівка увійшла до складу

Ізяславського повіту Волинської губернії, з 1866 року стає волосним центром. У 1873 р. збудовано залізничну станцію.

В 1905—1907 рр. в місті діяла група РСДРП. Під її керівництвом відбувалися страйки робітників міста і аграрні виступи селян навколишніх сіл.

Після лютневої революції 1917 р. більшовики-залізничники організували Соціалістичну спілку робітничої молоді, яка була попередницею славного комсомолу.

В березні 1917 р. в Шепетівці створюється рада робітничих і солдатських депутатів, на початку січня 1918 р. встановлюється Радянська влада. В лютому 1918 р. Шепетівку окупували австронімецькі війська. Боротьбу трудящих міста і волості з іноземними загарбниками скерувала більшовицька організація, очолювана А. П. Слюсарем. В липні залізничники Шепетівки включилися у Всеукраїнський страйк залізничників. Одночасно їх партизанський загін під командуванням залізничника Т. Білоконя розгорнув активні бойові дії з окупантами. У жовтні в Шепетівці відбувся з'їзд підпільних організацій Ізяславського повіту. Наприкінці 1918 р. Шепетівку захопила буржуазно-націоналістична Директорія. 7 травня частини 1 та 2 Українських Радянських дивізій визволили місто від петлюрівців.

Влітку 1919 р. з ініціативи комуністів ревкому створюється другий комсомольський осередок міста. Одним з перших комсомольців Шепетівки став М. О. Островський, в майбутньому відомий письменник-більшовик.

В серпні 1919 р. Шепетівку знову захопили петлюрівці, а наприкінці року тут орудували польські легіони. Трудящі міста під керівництвом підпільної організації готувалися до збройного повстання проти інтервентів та окупантам вдалося натрапити на слід патріотів і заарештувати кількох чоловік. У березні 1920 р. військово-польовий суд 13 польської дивізії засудив їх до розстрілу.

1 липня 1920 р. Шепетівку визволили частини 45 стрілецької дивізії під командуванням Й. Е. Якіра. Остаточне місто було визволене від ворогів в другій половині листопада 1920 р. частинами 12 армії.

В 1923—1939 рр. Шепетівка — центр Шепетівського округу, з 1930 р. — Шепетівського району Вінницької області, з 1937 р. — Кам'янець-Подільської (з 1954 р. — Хмельницької) області.

4 липня 1941 р. Шепетівку окупували німецько-фашистські загарбники. В 1941 р. в місті виникли підпільні групи, діяльність яких скерував підпільний райком партії на чолі з О. А. Горбатюком. Під керівництвом підпільного райкому створюється партизанський загін ім. Кармалюка, командиром якого став І. О. Музальов. В 1943 р. партизани паралізували рух поїздів через Шепетівський залізничний вузол. Патріоти Шепетівки за час німецької окупації здійснили 192 бойові операції, під час яких пустили під укіс 64 ворожі ешелони і знищили 3 тисячі гітлерівців.

11 лютого 1944 р. війська 60 армії 1-го Українського фронту під командуванням генерал-полковника І. Д. Черняховського після впертих боїв визволили Шепетівку від фашистських загарбників.

Шепетівка значний промисловий і культурний центр області. Тут працюють цукровий, м'ясний, деревообробний, тарний комбінати, асфальтовий, металевих виробів, маслоробний, цегельний заводи. Всього в місті діє 41 промислове, будівельне і транспортне підприємство.

Зросла торговельна мережа. В місті є 179 торговельних і 48 підприємств громадського харчування. Шепетівку по праву називають будівельним майданчиком. За післявоєнні роки тут побудовано житла у 10 разів більше ніж його споруджено за весь період існування дореволюційної Шепетівки.

Ні в яке порівняння з дореволюційним минулим не йде медичне обслуговування. Шепетівка має 3 лікарні на 520 ліжок, 3 поліклініки, 2 медичні амбулаторії, 10 медичних пунктів, 8 дошкільних дитячих закладів.

Шепетівка місто високої соціалістичної культури. Тут працює 17 шкіл, в яких навчається понад 7 тисяч учнів, працює 453 вчителя.

Значно розширилася мережа культурно-освітніх закладів. Працюють міський та Будинок культури залізничників, 6 клубів, 27 червоних кутків, 28 бібліотек, 5 читалень, кінотеатр, 2 парки культури, літній кінотеатр, великий спортивний зал.

Шепетівка — місто революційних традицій, партизанської звитяги і трудової слави.

ЛІТЕРАТУРА:

ПОДІЛЛЯ у Великій Вітчизняній війні (1941—1945 рр.) 36. документів і матеріалів. — Львів: Каменяр, 1969. — 416 с.

Шепетівка, с. 6, 7, 8, 14, 15, 18, 19, 24, 25, 26, 47, 48, 49, 54, 56, 65, 66, 69, 70, 76, 112, 129, 134, 173, 174, 180, 181, 187, 188, 190—192, 200, 223, 228, 282, 298, 240, 247, 262, 273, 283, 284, 317, 332, 336, 338, 363, 364.

БАГРАМЯН И. Х. Так начиналась война: / Военные мемуары. — М.: Воениздат, 1971. — 510 с.

Шепетовка, с. 53, 107, 108, 135, 141, 142, 150, 157, 166, 172, 182, 196.

НАРИСИ історії Хмельницької обласної партійної організації: 2-ге вид., випр. — Львів: Каменяр, 1982. — 271 с.

Шепетівка, с. 10, 11, 14, 24, 25, 31, 32, 39, 42, 43, 45, 47, 52, 55, 56, 57, 61, 63, 69, 71, 102, 103, 104, 108, 113, 114, 115, 116, 121, 129, 140, 142, 145, 146, 149, 150, 154, 157, 165, 175, 182, 183, 207, 233, 238, 243, 250.

АНТОНЮК В. Шепетівський Данко: (Про В. Ковальчука). — В кн.: З орлиного племені. — Львів, 1970, с. 124—127.

БАЛЮК В. Ф., Голєв В. М. Шепетівка. — В кн.: історія міст і сіл Української РСР: В 26-ти т. Хмельницька область. К.: 1971, с. 603—627.

БОНДАРЧУК В. У водограї творення. — Рад. Поділля, 1980, 25 берез.

Зміни, що сталися у м. Шепетівці за останні роки.

ВІДКРИТТЯ в Шепетівці нового музею Миколи Островського. — В кн.: Комсомол України в десятих'ятиріччі. К., 1981, с. 203—207.

ГАЮР І. Дух, що тіло, зве до бою. — Рад. Поділля, 1981, 10 лют.

Про музей-меморіал М. Островського в м. Шепетівці.

ГУМЕНЮК С. К., Морський М. Д. Туристські маршрути Хмельниччини: Путівник. — Львів: Каменяр, 1983. — 120 с.

Шепетівка, с. 79—84.

ДОМАНК А. С. Шепетівське підпілля в боротьбі проти німецько-фашистських загарбників (липень 1941—лютий 1944). — Укр. іст. журн., 1968, № 8, с. 83—90.

ДОМАНК А. С., Сбойчаков М. И. Шепетовские подпольщики. — М.: Политиздат, 1972. — 159 с.

ЗУБЧЕВСЬКИЙ А. Шукай свою вершину: (Про Героя Соц. Праці апаратницю шепетівського цукрокомбінату Г. А. Поведу). — Робітн. газ., 1981, 8 берез.

КРОХМАЛЮК В. Знаменосці: (О Г. М. Кудашове — знатном машинисте Шепетовского дейо, Герое Советского Союза). — Правда, 1981, 22 февр.

КРУГЛЯК Ю. М. Ім'я вашого міста: Походження назв міст і селищ міського типу. — К.: Наук. думка, 1978. — 152 с.
Шепетівка, с. 142.

МАКАРЕНКО П. Гриміли ночі вибухами: (Шепетівські підпільники у боротьбі з німецько-фашистськими окупантами). — в кн.: З орлиного племені. Львів, 1970, с. 97—123.

РУСНЯК І. Полум'я народного гніву. — Шляхом Жовтня, 1983, 16 верес. — (До 40-річчя утворення Шепетів. партизан. загону).

ХАЙХЯН А. Перший комендант Шепетівки (після визволення міста від фашистів). — Шляхом Жовтня, 1983, 13 лип.

ЦАРИК О. В отчому краю письменника. — Рад. Поділля, 1981, 7 січ.

Музей письменника Н. Рибак, відкрито у м. Шепетівці.

ЦАРИК О. Перша школа боротьби: (Соціал-демократична група м. Шепетівки, створена в 1905 р.). — Рад. Поділля, 1977, 6 квіт.

ШЕПЕТІВКА сьогодні і завтра: На сесії міськради народних депутатів. — Шляхом Жовтня, 1981, 18 груд.

ШЕПЕТІВКА. — В кн.: УРЕ, 1964, т. 16, с. 307.

ШЕПЕТІВКА. — В кн.: Рад. енцикл. історії України, 1972, т. 4, с. 518—519.

15 ЧЕРВНЯ

90 років з дня народження відомого
радянського математика М. Г. Чеботарьова

(1894—1947)

ЧЕБОТАРЬОВ Микола Григорович — російський та український радянський математик, член кореспондент АН СРСР, заслужений діяч науки РРФСР — народився 15 червня 1894 р. в м. Кам'янці-Подільському. В 1912 р. починається студентський період життя Чеботарьова в Київському університеті. В цей час широко розквітла алгебраїчна школа Д. О. Граве, професора Київського університету, учня геніального російського математика П. Л. Чебишева. Незабаром Микола Григорович став одним з відомих його учнів. Питання алгебраїчного характеру захоплювали Чеботарьова з другого курсу, коли він взяв активну участь в роботі алгебраїчного семінару, яким керував Д. О. Граве.

В 1915 р. в зв'язку з першою світовою війною Київський університет переводиться до м. Саратова. Тут великий вплив на формування світогляду Чеботарьова як математика мав

Б. М. Делоне — один з відомих учнів Д. О. Граве. В 1916 р., після захисту дипломної роботи, Чеботарьова залишають в університеті при кафедрі.

В 1921 р. Чеботарьов переїжджає до м. Одеси. Тут він написав багато відомих робіт, завдяки яким став всесвітньо-відомим математиком.

Робота по проблемі Фробеніуса була покладена в основу його докторської дисертації, яку він захистив в Українській Академії Наук.

В 1927 р. в зв'язку з обранням його професором Казанського університету, Чеботарьов переїжджає до м. Казані. Тут він був незмінним директором Науково-дослідного інституту математики і механіки, а з 1943 р. до кінця свого життя очолював фізико-математичне товариство.

В 1929 р. його обирають членом-кореспондентом АН СРСР, в 1943 р. присвоюють звання заслуженого діяча науки РРФСР. В 1947 р. за результати, одержані ним в галузі проблеми резольвент, зв'язаної з розв'язанням алгебраїчних рівнянь, він був удостоєний Державної премії. За свою наукову і педагогічну діяльність Чеботарьов нагороджений орденом Леніна, двома орденами Трудового Червоного Прапора і медалями.

ЛИТЕРАТУРА:

РЫБНИКОВ К. А. История математики. — 2-е изд. — М.: Изд-во Московского ун-та, 1974. — 455 с.

ЧЕБОТАРЕВ Н. Г. — с. 56, 284, 289, 318, 322, 323, 415, 426.

ГУМЕНЮК С. Сузір'я видатних: Наші славні земляки. (М. Г. Чеботарьов). — Корчагінець 1973, 26 квіт.

ЧЕБОТАРЕВ Николай Григорьевич (15. 06. 1894—02. 07. 1947). — В кн.: Бородин А. И. Советские математики. К.: 1932, с. 119—120.

ЧЕБОТАРЕВ Николай Григорьевич (15. 03. 1894—02. 07. 1947). — В кн.: Бородин А. И. Бугай А. С. Биографический словарь деятелей в области математики. К.: 1979, с. 518—519.

ЧЕБОТАРЬОВ Микола Григорович (15. VI. 1894 — 2. VII. 1947). — В кн.: УРЕ. 1964, т. 16, с. 83.

ЧЕБОТАРЬОВ Микола Григорович (15. VI. 1894—2. VII. 1947). — В кн.: Укр. Рад. енцикл. слов. 1968, т. 3, с. 733.

13 ЛИПНЯ

90 років з дня народження радянського
історика і археографа Б. Б. Кафенгауза

(13. 07. 1894 — 27. 06. 1969)

Радянський історик і археограф Бернард Борисович Кафенгауз народився 13 липня 1894 р. в м. Хмельницькому, в сім'ї службовця. Після закінчення гімназії вступив у Московський державний університет, який закінчив у 1920 р. Ще в студентські роки виявив нахил до наукової роботи.

Наукова і педагогічна діяльність Кафенгауза розгорнулася у 30-ті роки. Перу невтомного дослідника належить понад 170 праць. Він опублікував цілий цикл наукових і науково-популярних робіт, які висвітлюють ряд важливих питань історії СРСР першої чверті XVIII ст. Серед них особливе значення мають статті «Суспільно-політична думка» і «Торгівля періоду феодалізму», які опубліковані в 4 нарисах історії СРСР.

Велику наукову цінність має книга, видана Бернардом Борисовичем у 1955 р. «Росія при Петрі Першому». З захопленням читаються його статті з історії столиці нашої Батьківщини, що опубліковані в колективній праці «Історія Москви», Т. 2. Під його редакцією вийшло 11 томів «Листів і нарисів імператора Петра Великого», які знайшли загальне визнання серед вчених і широкого кола читачів.

Докторською дисертацією вченого була капітальна праця «Історія господарства Демидових у XVIII—XIX ст.», яку він захистив у 1946 р. Вона вийшла в світ окремим виданням у 1949 р.

Питанню створення всеросійського ринку і ролі в цьому Москви вчений присвятив свою велику монографію «Нариси внутрішнього ринку Росії першої половини XVIII ст.», яка вийшла в світ у 1958 р. Кафенгауз багато працює над дослідженням історії стародавнього Пскова. Виняткове враження справляють «Замітки про новгородські берестяні грамоти».

Вчений написав ряд статей про історичні погляди декабристів, бойові подвиги і перемогу російських військ у Пів-

нічній війні, зокрема, «До 250-річчя Полтавської битви», «Військово-історична література в СРСР за 25 років» та ін.

У збірнику статей «Воз'єднання України з Росією» вміщена змістовна праця історика «Економічні зв'язки України з Росією в кінці XVII — на початку XVIII ст.», в якій висвітлюються дружні зв'язки двох братніх народів в ході історичного розвитку.

Бернард Борисович поєднує дослідницьку роботу з науково-громадською. Він автор і редактор багатьох колективних праць, виданих інститутом історії, зокрема, «Історія Москви», «Нарисів історії СРСР періоду феодалізму», «Всесвітньої історії», «Нарисів з історії історичної науки».

ЛІТЕРАТУРА:

КАФЕНГАУЗ Б. Б., Новицкий Г. А. Герои Отечественной войны 1812 года. — М.: Просвещение, 1966. — 130 с. с ил.

КАФЕНГАУЗ Б. Б. Древний Псков: Очерки по истории феодальной республики. — М.: Наука, 1969. — 135 с.

АБСОЛЮТИЗМ в России (XVII—XVIII вв.). Сб. статей к 70-летию со дня рождения и 45-летию научной и пед. деятельности Б. Б. Кафенгауза. — М.: Мысль, 1964. 520 с.

ГУМЕНЮК С. Невтомний дослідник. (Б. Б. Кафенгауз). — Рад. Поділля, 1984. 30 грн.

ГУМЕНЮК С. Сузір'я видатних: Наші славні земляки (Б. Б. Кафенгауз). — Корчакінець, 1973. 19 черв.

ЧЕРЕПНИН Л. В. Б. Б. Кафенгауз — историк и источниковед. — Вкн.: Археологический ежегодник за 1970 год. М.: 1971, с. 195 — 201.

КАФЕНГАУЗ Бернгард (Борис) Борисович. (1. (13). 7. 1894—27. 6. 1969). — В кн.: БСЭ. 3-е изд., 1977, т. 11, с. 546.

24 СЕРПНЯ

70 років з дня народження історика

Ф. П. Шевченка.

(24. 08. 1914)

ШЕВЧЕНКО Федір Павлович — історик, член-кореспондент АН УРСР (1969 р.). Доктор історичних наук (з 1964 р.), професор (з 1968 р.). Член КПРС з 1945 р. Народився 24 серпня 1914 р. в м. Дунаївцях. Закінчив Московський істори-

ко-архівний інститут (1937). В 1940—1945 рр. працював у державних архівних установах. У 1944—1950 рр. — доцент, завідуючий кафедрою Київського університету. У 1949—1968 рр. — завідуючий відділом інституту історії АН УРСР (у 1964—1967 рр. — заступник директора). В 1950—1952 рр. — учений секретар Президії АН УРСР. У 1957—1972 рр. — головний редактор «Українського історичного журналу». В 1968—1972 рр. — директор інституту археології АН УРСР, з 1972 р. — старший науковий співробітник інституту історії АН УРСР.

Досліджує проблеми історії України, зарубіжних соціалістичних країн, історіографії. Автор монографій: «Непорушна дружба українського та російського народів» (1954), «Лук'ян Кобилиця» (1958), «Політичні і економічні зв'язки України з Росією» (1959), «Ленінська теоретична спадщина в українській історіографії» (1969). Член редколегії та спів-автор монографій «Історичні корені дружби та єднання українського і білоруського народів» (1978), «Історичні корені зв'язків і дружби українського і молдавського народів» (1980). Один з авторів видання «Історія Української РСР» (Т. 1, Т. 2, 1979).

ЛІТЕРАТУРА:

ГУМЕНЮК С. К. Свізир'я видатних: Наші славні земляки (Ф. П. Шевченко). — Корчагінець. 1973. 24 трав.

ГУМЕНЮК С. К., Морський М. Д. Туристські маршрути Хмельниччини: Путівник. — Львів: Каменяр. 1983. — 120 с.
Про Шевченка Ф. П., с. 40.

ШЕВЧЕНКО Федір Павлович (11. 24). VIII 1914). — В кн.: історія Академії наук Української РСР. К.: 1982. с. 788.

ШЕВЧЕНКО Федір Павлович. (11. 24). VIII 1914). — В кн.: УРЕ. 1964. т. 16. с. 296.

ШЕВЧЕНКО Федір Павлович. (11. 24). VIII 1914). — В кн.: Рад. енцикл. історії України. 1972. т. 4. с. 516—517.

ШЕВЧЕНКО Федір Павлович. (11. 24). VIII 1914). — В кн.: Укр. рад. енцикл. слов. 1968. т. 3. с. 79.

27 СЕРПНЯ

80 років з дня народження

двічі Героя Соціалістичної Праці Д. В. Бойка.

Давид Васильович БОЙКО — знатна людина Радянської України, новатор сільськогосподарського виробництва, двічі Герой Соціалістичної Праці (1948, 1958 рр.), член КПРС з 1939 р. Народився 27 серпня 1904 р. в с. Летаві Чемеровецького району в бідній селянській сім'ї.

В 1923 р. — один з організаторів летавської сільськогосподарської артіль «Відродження», в якій працював до обрання в 1930 р. членом правління колгоспу ім. Леніна, з яким злився колгосп «Відродження». З 1937 р. по жовтень 1970 р. — голова колгоспу ім. Леніна с. Летави Чемеровецького району. Колгосп під керівництвом Бойка став одним з найперевішших на Україні.

Д. В. Бойко — депутат Верховної Ради УРСР 2—5 скликань.

Зараз Д. В. Бойко на заслуженому відпочинку, почесний голова ордена Леніна колгоспу імені Леніна с. Летави Чемеровецького району.

ЛІТЕРАТУРА:

З УКАЗУ ПРЕЗИДІЇ Верховної Ради СРСР про нагородження другою золотою медаллю «Серп і Молот» Героїв Соціалістичної Праці — передовиків сільського господарства Української РСР 26 лют. 1958 р.

Бойка Давида Васильовича — голову колгоспу ім. Леніна Чемеровецького району. — В кн.: Ордена Леніна колгосп імені Леніна: 36 док. і матеріалів з історії Летавського колгоспу ім. Леніна Хмельницької обл. Львів, 1969, с. 169.

З УКАЗУ ПРЕЗИДІЇ Верховної Ради СРСР про присвоєння звання Героя Соціалістичної Праці передовикам сільського господарства Української РСР 16 лют. 1948 р.

Бойку Давиду Васильовичу — голові колгоспу ім. Леніна Чемеровецького району. — В кн.: Ордена Леніна колгосп імені Леніна: 36 док. і матеріалів з історії Летавського колгоспу ім. Леніна Хмельницької обл. Львів, 1969, с. 88—89.

БОЙКО Д. Наша Летави: (Розповідь двічі Героя Соц. Праці Д. В. Бойка). — Рад. Україна, 1968, 17 верес.

ІСТОРІЯ міст і сіл Української РСР: В 26-ти т. Хмельницька область. К.: Голов. ред. укр. рад. енцикл. АН УРСР, 1971. — 703 с. Бойко Д. В., с. 54, 59, 595, 597.

КРОХМАЛЮК В. Призи переможцям.—Рад. Україна. 1980. 212 берез.

Чемеровецький райком і райвиконком заснували приз ім. почесного голови ордена Леніна кпв ім. Леніна, двічі Героя Соц. Праці Д. В. Бойка.

МАЦЕВИЧ А. Давид Бойко.—В кн.: Хлібороби. К.: 1975. с. 88—140.

МАЦЕВИЧ А. Глибока борозна: Документальна повість.—К.: Дніпро. 1974. 110 с.

Про двічі Героя Соц. Праці Д. В. Бойка.

ШУМОВ С. Свято в орденоносній Летаві. (вручисте відкриття бронзового бюста двічі Героя Соц. Праці Д. В. Бойка).—Рад. Поділля. 1961. 7 лют.

БОЙКО Давид Васильович. (27. VIII. 1904).—В кн.: БСЄ. 3-е изд., 1970. т. 3. с. 466.

БОЙКО Давид Васильович (27. VIII. 1904).—В кн.: УРЕ. 2-е вид. 1977. т. 1. с. 508.

БОЙКО Давид Васильович (27. VIII. 1904).—В кн.: Рад. енцикл. історії України. 1969. т. 1. с. 172.

29 ВЕРЕСНЯ

80 років з дня народження

М. ОСТРОВСЬКОГО

(29. 09. 1904 — 22. 12. 1936)

29 вересня 1984 року минає 80 років з дня народження полум'яного бійця, визначного радянського письменника-комуніста Миколи Олексійовича ОСТРОВСЬКОГО.

Микола Олексійович Островський — радянський письменник, народився в с. Вілії Острозького повіту Волинської губернії в сім'ї робітника. Тут в 1913 р. закінчив з похвальним листом церковно-парафіяльну школу. Восени 1914 р. Микола Олексійович працює на залізничній станції Шепетівка, а в 1918 р. — на міській електростанції. Під час німецької окупації та громадянської війни виконував доручення підпільного ревкому. 20 липня 1919 р. вступив в комсомол. На початку серпня з частинами Червоної Армії залишив Шепетівку. В 1920 р. служить в кавалерійській бригаді Г. Котовського, а потім у 1-й Кінній армії. В кінці серпня під м. Львовом був важко поранений. Після закінчення громадянської війни — робітник Київських залізничних майстерень.

В 1923—24 роках працював секретарем райкому комсомолу в Берездівському та Ізяславському районах. 21 травня 1924 р. обирається членом бюро Шепетівського окружного комсомолу. 9 серпня переводиться з кандидатів в члени Комуністичної партії.

В 1924 р. тяжко захворів, з 1927 року не підводиться з ліжка, поступово втрачаючи зір. Не дивлячись на це, проводить велику пропагандистську роботу і протягом 1927—1930 років навчається заочно в Московському Комуністичному університеті ім. Свердлова. В 1930 р. почав роботу над романом «Як гартувалась сталь». В 1932 р. вийшла перша, а в 1934 р. — друга книга цього роману, в якому Островський відтворив події громадянської війни та роки відбудови чародного господарства України, показав формування під керівництвом Комуністичної партії характеру мужньої, відданої революції радянської людини. Роман перекладено на багато мов світу. 1 липня 1934 р. прийнятий в члени Спілки письменників СРСР.

В липні—жовтні 1935 р. в журналі «Молодая гвардия» друкуються перші глави нового роману письменника «Народжені бурею». За постановою ЦВК Островський 24 листопада 1935 р. нагороджується орденом Леніна. В наступному році політичне управління РСЧА взяло на облік М. Островського, як військового кореспондента, присвоївши йому звання бригадного комісара.

Островський виступав також як пристрасний публіцист. В статтях, листах, виступах по радіо він закликав до подвигу в ім'я Радянської Батьківщини, до боротьби за мир в усьому світі.

Помер М. О. Островський 22 грудня 1936 року.

Радянський народ свято шанує пам'ять про видатного письменника-бійця. В містах Москві, Сочі, Шепетівці відкрито меморіальні музеї М. О. Островського. В 1936 р. в урочистій обстановці в м. Шепетівці було встановлено пам'ятник М. Островському. За його романами створені чудові фільми, які користуються великою популярністю не лише в нашій країні, а й далеко за її межами.

В 1958 р. ЦК ЛКСМУ та спілка письменників України встановили республіканську премію ім. М. Островського за

кращий художній твір про комсомол і молодь. 3 грудня 1962 року існувала літературна премія ЦК ЛКСМУ М. Островського, у 1965 р. замість неї встановлено премії імені Миколи Островського.

За безсмертні твори «Як гартувалась сталь» і «Народжені бурею» М. Островському у 1966 р. посмертно присвоєно звання лауреата премії Ленінського комсомолу.

ЛІТЕРАТУРА:

ОСНОВНІ ВИДАННЯ ТВОРІВ М. О. ОСТРОВСЬКОГО

СОБРАНИЕ сочинений: В 3-х т. / Ред. кол.: И. Ф. Авраменко и др.: Вступит. статья В. Озерова. с. 5—26.—М.: Мол. гвардия. 1974—1975. т. 1—3.

СОЧИНЕНИЯ: В 3-х т.—М.: Правда, 1969.—Т. 1—3.

СОЧИНЕНИЯ: В 2-х т.—М.: Мол. гвардия, 1954—1955.—Т. 1—2.

ОСТРОВСКИЙ Н. А. Как закалялась сталь: Роман.—Львов: Каменяр, 1932.—343 с.

ПИСЬМА к другу (Подготовили А. Лиханов, В. Шитков.—М.: Мол. гвардия, 1968.—127 с.—(Твой ровесник).

РОЖДЕННЫЕ БУРЕЙ: Роман.—Х.: Прапор, 1976.—208 с., ил. 1 л. портр.—(Школьная б-ка).

ОСНОВНІ ВИДАННЯ ТВОРІВ М. ОСТРОВСЬКОГО В ПЕРЕКЛАДАХ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.

ТВОРИ: В 3-х т. (Пер. з рос. Підгот. текстів і приміт. Р. П. Островської та К. Д. Трофімова. — К.: Молодь, 1979.—Т. 1—3.

ТВОРИ: В 3-х т. (За заг. ред. К. Д. Трофімова. Підготовка текстів і приміт. Р. П. Островської і К. Д. Трофімова.—К.: Молодь, 1974.—Т. 1—3.

ЕСТАФЕТА мужності: Промова. Бесіди. Листи. / Упоряд. Передмова «Художник і революція» та приміт. М. С. Логвиненка.—К.: Рад. письменник, 1977.—312 с., ил. портр.—(Б-ка публициста).

ОСТРОВСКИЙ М. О. Як гартувалася сталь: Роман. / Пер. з рос. В. Л. Петровського; Передм. до 3-го укр. вид. Г. І. Петровського; Портр. М. Островського роботи худож. Г. Б. Левицької). —Львів: Каменяр, 1983.—355 с.

ЯК ГАРТУВАЛАСЯ сталь: Інсценізація в 3-х діях. Г. Печникова. — К.: Мистецтво, 1976.—64 с.—(Б-ка худож. самодіяльності).

ПРО М. ОСТРОВСЬКОГО

ИСТОРИЯ РУССКОЙ советской литературы (1917—1940). Под ред. А. И. Метченко и С. М. Петрова.—М.: Просвещение, 1983. Николай Островский, с. 451—465.

ИСТОРИЯ РУССКОЙ СОВЕТСКОЙ литературы (Под. ред. П. С. Выходцева. 3-е изд. — М.: Высш. школа, 1979. Николай Островский, с. 325—332.

ОСТРОВСКАЯ Р. П. Николай Островский: 3-е изд. — М.: Мол. гвардия, 1978. — 240 с., ил., портр. — (Жизнь замечат. людей).

ОСТРОВСЬКА Р. П. Микола Островський: Біогр. повість. / Пер. з рос. О. І. Ситника. — К.: Молодь, 1973. — 263 с., 13 л. іл. факс. — (Життя Славетних).

ВЛАДЧЕНКО А. Секретар осередку. — Рад. Поділля, 1977, 10 серп.

Про М. Островського — секретаря Берездів. комс. осередку Славут. р. н.ч. (1923 р.).

ДОСТУПОВА Т. Г. Вторая жизнь Павла Корчагина: (Судьба романа «Как закалялась сталь» Н. Островского). — М.: Книга, 1978. — 92 с.

ІСТОРІЯ міст і сіл Української РСР: В 26-ти т. Хмельницька область. — К.: Голос, ред. Укр. рад. енцикл. АН УРСР, 1971. — 703 с.

Про Островського М. О. — с. 36, 37, 269, 287, 474—477, 480, 613—627.

КОРНЕШОВ Л. К. «Мы — рожденные бурей»: К 50-летию опубликования романа «Как закалялась сталь». — Мол. коммунист, 1982, № 10, с. 96—103.

МИКОЛА Островський: Спогади про письменника. — К.: Молодь, 1974—415 с.

МИХАЙЛОВ Н. А. Гимн торжеству жизни: К 50-летию публ. романа Н. Островского «Как закалялась сталь». — Мол. гвардия, 1982, № 5, с. 270—277.

НОВИКОВ П. Н. Счастье быть бойцом: Воспоминания о Николае Островском. — Х.: Прапор, 1979. — 216 с.

СЛАЙКОВСКАЯ Н. В общем строю: (О роли книги в жизни и лит. творчестве Н. А. Островского). — Библиотекарь, 1983, № 2, с. 45—47.

СПОГАДИ про Миколу Островського. — К.: Молодь, 1980. — 456 с.

ТРЕГУБ С. А. Живой Корчагин: Воспоминания и очерки. — 3-е изд., испр. и доп. — М.: Сов. Россия, 1980. — 256 с., ил.

ТРЕГУБ С. А. Жизнь и творчество Николая Островского. — 2-е изд. — М.: Худож. лит., 1975. — 269 с.

ТРУСОВ В. Рожденный бурей: (О Н. Островском). — М.: Политиздат, 1973. — 111 с.

ЦАРИК А. Герои и прототипы известного романа (Н. Островского «Как закалялась сталь»). — Радуга, 1982, № 4, с. 173—175.

ЯКОВЛЄВ Г. М. Микола Островський. / Пер. з рос. І. Завістовськї. — К.: Молодь, 1977. — 80 с., 2 л. іл.

ЯКУШЕНКО-ДАЛЬ Г. С. Бурей закаленный: Встречи с Н. Островским. — Ростов: Кн.: изд-во, 1972. — 64 с.

ОСТРОВСКИЙ Николай Алексеевич, 16 (29. 9. 1904—22. 12. 1936). — В кн.: ВСЭ, 3-е изд., 1975, т. 13, с. 589—590.

ОСТРОВСЬКИЙ Микола Олексійович (29. IX. 1904—22. XII. 1936). — В кн.: УРЕ, 1962, т. 10, с. 413.

9 ЖОВТНЯ

80 років з дня народження українського
радянського поета М. П. Бажана

(9. 10. 1904 р.—23. 11. 1983 р.)

БАЖАН Микола Платонович український радянський поет, академік АН УРСР (1951), заслужений діяч науки УРСР (1966), заслужений діяч мистецтв ГРСР (1961), народний поет Узбекистану (1964). Член КПРС з 1940 р. Народився 9. 10. 1904 р. в м. Кам'янці-Подільському. З 1921 р. вчився в Києві, редагував журнал «Кіно», виступав із статтями, писав вірші і сценарії.

У роки Великої Вітчизняної війни Микола Платонович — редактор фронтової газети «За Радянську Україну» (1941—1943), у 1943—1946 рр. — заступник Голови РНК УРСР, у 1946—1949 рр. — заступник Голови РМ УРСР. У 1953—1959 рр. — голова Правління СП України, з 1958 — головний редактор Української радянської енциклопедії. Секретар правління СП СРСР (з 1967 р.).

Друкуватися М. П. Бажан почав у 1925 р. Автор книг віршів і поем: «Різьблена тінь» (1927), «Будівлі» (1929), «Безсмерття» (1937), «Батьки й сини» (1938), «Мати» (1939), «Данило Галицький» (1942), «Сталінградський зошит» (1943), «Київські етюди» (1945), «Англійські враження» (1949), «Біля Спаської вежі» (1952), «Міцкевич в Одесі» (1957), «Італійські зустрічі» (1961), «Політ крізь бурю» (1965), «Чотири розповіді про надію» (1966), «Уманські спогади» (1967), «Нічні роздуми старого майстра» (1974), «Карби» (1979), та ін., а також критичних і публіцистичних книг. Плідно працює у галузі художнього перекладу. Герой Соціалістичної Праці (1974).

На XVII—XIX та XXI—XXVI з'їздах Компартії України Микола Платонович Бажан обирався членом ЦК. Депутат Верховної Ради СРСР 2—5-го скликань, депутат Верховної Ради УРСР 2,6—10-го скликань. Ленінська премія (1982). Державна премія СРСР (1946, 1949), Державна премія УРСР ім. Т. Г. Шевченка (1965), Державна премія ГРСР ім. Руставелі (1961).

ЛІТЕРАТУРА:

ОСНОВНІ ВИДАННЯ ТВОРІВ М. П. БАЖАНА

ТВОРИ: В 4-х т. / Вступ. стаття Л. Новиченка «На магістралях часу». — К.: Дніпро, 1974—1975. — Т. 1—4.

ТВОРИ: В 2-х т. — К.: Дніпро, 1975. Т. 1—2.

ТВОРИ: / Крит.-біогр. нарис Є. Адельгейма «Поезія подвигу», К.: Молодь, 1969. — 222 с., 6 л. іл. — (Шкільна б-ка).

ВИБРАНЕ: Вірші та поеми. — К.: Рад. письменник, 1981. — 221 с.

АНГЛІЙСЬКІ враження: Цикл поезій. — К.: Рад. письменник, 1949. — 64 с.

БАГРЕЦЬ: Поезії. / Вступ. стаття «Чуття єдності» Є. Адельгейма. — К.: Дніпро, 1966. — 138 с., іл. портр.

БАТЬКИ й сини: Поезії. — К.: Молодь, 1980. — 207 с.

ДОРОБОК: Вибрані поезії. — К.: Дніпро, 1979. 375 с.

ДОРОГА: Вибране. — К.: Держлітвидав УРСР, 1964. — 267 с.

ДУМИ І СПОГАДИ. — К.: Рад. письменник, 1982. — 326 с.

ІТАЛІЙСЬКІ зустрічі: Поезії. — К.: Держлітвидав УРСР, 1961. — 54 с., іл.

КАРБИ: Вірші. — К.: Рад. письменник, 1978. — 85 с.

ЛЮДИ, КНИГИ, ДАТИ: Статті про літературу. — К.: Рад. письменник, 1962. — 239 с.

МІЩКЕВИЧ В ОДЕСІ. 1825 рік: Цикл поезій. — К.: Рад. письменник, 1957. — 51 с., іл. портр.

НІЧНІ роздуми старого майстра: Поема. — К.: Рад. письменник, 1976. — 66 с., іл.

ПОЛІТ КРИЗЬ БУРЮ: Поема. — К.: Рад. письменник, 1964. — 29 с.

ПУТІ ЛЮДЕЙ: Статті про літературу. — К.: Дніпро, 1969. — 302 с.

ЧОТИРИ оповідання про надію: (Варіації на тему Р. М. Рільке). — К.: Рад. письменник, 1967. — 67 с., іл.

ОСНОВНІ ВИДАННЯ ТВОРІВ БАЖАНА В ПЕРЕКЛАДАХ РОСІЙСЬКОЮ МООВОЮ.

ИЗБРАННОЕ: Стихотворения и поэмы. / Пер. с укр. Вступит. стаття Ю. Суровцева; Іл. Г. Кудрявцева. — М.: Худож. лит., 1974 — 286 с., іл., 1 л. портр.

АНГЛИЙСКИЕ впечатления: Стихи / Пер. с укр. П. Антокольский и Н. Заболоцкий. — М.: Гослитиздат, 1951. — 48 с.

ДОРОГА: Избр. стихи. / Пер. с укр. Предисл. А. Суркова. — М.: Худож. лит., 1964. — 263 с., іл. 1 л. портр.

ЗНАКИ: Стихи и поэма. Пер. с укр. — М.: Сов. писатель, 1979. — 94 с.

ИТАЛЬЯНСКИЕ встречи; Стихи.—М.: Сов. писатель, 1963.—42 с., ил.

ЛЮДИ, книги, дати: Статті о літературі / Авториз. пер. с укр. К. Григор'єва.—М.: Сов. писатель, 1968.—279 с., 1 л. портр.

ПОЛЕТ СКВОЗЬ БУРЮ: Поэма. / Пер. с укр. Е. Долматовского; Ил.; О. Верейский.—М.: Сов. писатель, 1967.—35 с., ил.

СТИХИ И ПОЭМЫ: Пер. с укр. / Вступ. статья П. Антокольского. — М.: Гослитиздат, 1957.—278 с., 1 л. портр.

ПРО БАЖАНА

ПРО ПРИСУДЖЕННЯ Ленінських премій 1982 року в галузі літератури, мистецтва і архітектури. (М. П. Бажану): Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР. — Рад. Україна, 1982, 22 черв.

ІСТОРІЯ Української літератури: У 8-ми т. — К.: Наук. думка, 1971. — Т. 6—8.

Про М. П. Бажана див. Показчик імен і назв., т. 6, с. 503; т. 7, с. 392, т. 8, с. 561.

УКРАЇНСЬКА радянська література / За ред. П. П. Коваленка та В. В. Фашенка. — К.: Вища школа., 1979.

Про М. П. Бажана. Див.: іменний показчик, с. 642.

МАТЕРІАЛИ до вивчення історії Української літератури: У 5-ти т. — К.: Рад. школа, 1966.

Т. 5, кн.: 1. Микола Платонович Бажан., с. 531—555.

АВТОБІОГРАФІЯ. — В кн.: Советские писатели: Автобиографии в 2-х т. М.: 1959, т. 1, с. 104—105.

АДЕЛЬГЕЙМ Е. Т. Микола Бажан. К.: Дніпро, 1974.—250 с.

ДЕМЕНТЬЕВ В. Грани стиха: О патристической лирике Сов. поэтов. Кн. для учителей. — М.: Просвещение, 1979. — (Всевластное слово поэта). Микола Бажан, с. 31—42.

ГОНЧАР О. Звеличник честі і звитяги народної: (До 75-річчя з дня народження М. Бажана). — Вітчизна, 1979, № 10, с. 1—3.

ДОВГИЙ О. Сонячна пора майстра: (До 75-річчя з дня народження М. П. Бажана). — Укр. мова і літ. в школі, 1979, № 10, с. 18—21.

ІСТОРІЯ міст і сіл Української РСР: В 26-ти т. Хмельницька область. — К.: Голов. ред. Укр. рад. енцикл. АН УРСР, 1971.—706 с.

Про Бажана М. П. — с. 61, 64, 323.

КОРОТИЧ В. Уроки майстра: До 75-річчя Миколи Бажана. — Рад. літературознавство, 1979, № 10, с. 22.

КОРОТИЧ В. Знаки мудрости и добра: (Твор. портр. М. П. Бажана). — Сов. культура, 1982, 26 февр., с. 3.

КОПТИЛОВ В. В. Метафора Миколи Бажана. — Укр. мова і літ. в школі, 1979, № 10, с. 21—28.

КОСТЕНКО Н. «З глибинних дум своїх»: До 75-річчя М. П. Бажана. — Жовтень, 1979, № 10, с. 136—143.

КОСТЕНКО Н. В. Поетика Миколи Бажана (1941—1977). — К.: Вища школа. Вид-во при Київ. ун-ті, 1978.—216 с.

МАЙСТЕР карбованого слова: Статті до шістдесятиріччя з дня народження Миколи Бажана. — К.: Рад. письменник, 1984. — 247 с., 1 л. портр.

НІСОНСЬКИЙ П. Г. Полум'яне серце поета: (Про творчість М. Бажана). — К.: (т-во «Знання» УРСР), 1974. — 48 с.

НОВИЧЕНКО Л. М. Сьогоднішній М. П. Бажан.: (До 75-річчя з дня народження укр. рад. поета). — Вітчизна, 1979, № 10, с. 120—132.

ПРО МИКОЛУ БАЖАНА: Літ. критич. матеріали / Упорядкування, підготовка текстів та приміт. І. М. Дузя.—К.: Рад. письменник, 1974. — 239 с., іл. портр.

СУРОВЦЕВ Ю. И. Поэзия Миколы Бажана: Критич. очерк. — М.: Сов. писатель, 1970. — 287 с.

ЧУИКО В. Цілющий озон поезії: До 75-річчя з дня народження Миколи Бажана. — Дніпро, 1979, № 10, с. 137—139.

БАЖАН Микола (Николай Платонович) (26. 9/9, 10) 1904). — В кн.: БСЭ. 3-е изд. 1970, т. 2, с. 519.

БАЖАН МИКОЛА ПЛАТОНОВИЧ (26.9 (9, 10) 1904). — В кн.: УРЕ. 2-е вид. 1977, т. 1, с. 319—320.

БАЖАН МИКОЛА (Николай Платонович) (26. IX. (9. X) 1904). — В кн.: КЛЭ. 1962, т. 1, с. 395—396.

БАЖАН МИКОЛА ПЛАТОНОВИЧ. — В кн.: Українські письменники: Бібліогр. словник у 5-ти т. К., 1965, т. 4., с. 33—49.

БАЖАН МИКОЛА ПЛАТОНОВИЧ. — В кн.: Письменники Радянської України: Бібліогр. довідник / Автори-упорядн. В. К. Коваль, В. П. Павловська. К., 1981, с. 8—9.

МИКОЛА БАЖАН. — В кн.: 22 червня—9 травня. Письменники України у Великій Вітчизняній: Бібліографічний довідник. К., 1980, с. 15—16.

ГРУДЕНЬ

340 років з часу заснування м. Славути

Славута — місто обласного підпорядкування, центр Славутського району.

Виникла Славута у 1634 р. в результаті об'єднання двох сіл Деражні і Волі. В другій половині 30-х років XVII ст. Славута перетворилась на містечко. В 1648 р. її жителі покозачилися й приєдналися до військ Б. Хмельницького. У 1754 р. Славута дістала Макдебурзьке право. В 1793 р. воз'єдналася з Росією, з 1797 р. — містечко Ізяславського повіту Волинської губернії, пізніше — волосний центр.

В 70-х роках XIX ст. на лінії Шепетівка—Здолбунів у Славуті збудовано залізничну станцію. 1872 року застрайку-

вали робітники механічного заводу, які вимагали підвищення заробітної плати й поліпшення умов праці. Під час революції 1905—1907 рр. на підприємствах Славути відбувалися страйки, а в навколишніх селах — виступи селян.

Бурхливі події розгорнулися у Славуті після Лютневої буржуазно-демократичної революції. В доповідній записці губернського комісара Тимчасового уряду командуючому Південно-Західним фронтом від 29 вересня 1917 р. відмічалось, що солдати й селяни, підтримувані робітниками, реквізують хліб, реманент, захоплюють посіви в Славутському маєтку князя Сангушка. 19 жовтня 1917 р. в Славуті повстав 264 запасний полк, в якому налічувалось 8,5 тис. чоловік. Наприкінці грудня 1917 р. з представників революційних частин, що зосереджувались у Славуті, створено військово-революційний комітет, який на початку січня 1918 р. при активній допомозі місцевих робітників проголосив у містечку Радянську владу. В лютому 1918 р. Славути окупували австро-німецькі війська. В липні 1918 р. місцеві залізничники брали участь у Всеукраїнському страйку залізничників скерованого проти окупантів і гетьманщини. В кінці 1918 р. містечко захопили війська петлюрівської Директорії. В квітні 1919 р. Славути визволили частини 2-ї Української Радянської дивізії.

Влітку 1919 р. в містечку створюється комсомольський осередок, який очолив І. Прокопчук. Восени 1919 р. Славути окупували білопольські інтервенти. Трудящі містечка піднялися на боротьбу з іноземними загарбниками. В Славуті створюється підпільна організація, її керівником став робітник І. Я. Демчук. Підпільники готувалися до збройного повстання. Польській жандармерії вдалося натрапити на слід підпільників і заарештувати її керівника. Після жорстоких катувань Демчук та інші підпільники були розстріляні. В липні 1920 р. частини 45 стрілецької дивізії очолювані Й. Е. Якіром при допомозі повсталих робітників визволили Славути. У вересні її знову захопили петлюрівці, яких остаточно було розгромлено в кінці листопада 1920 р.

З 1923 р. Славути — райцентр Шепетівського округу, з 1932 р. в складі Вінницької області, з 1937 р. — Кам'янець-Подільської (з 1954 р. — Хмельницької) області.

7 липня 1941 р. гітлерівці окупували місто. Восени 1941 року вони організували в Славуті центральний збірний та-

бір Правобережної України для поранених, хворих червоноармійців, назвавши його «Грослазарет, табір 301». Тут фашистські кати замучили і розстріляли 150 тисяч солдат і офіцерів Червоної Армії.

Жителі міста з перших днів окупації стали на шлях боротьби проти ненависного ворога. В Славуті і районі створюється близько 20 підпільних антифашистських груп. Восени 1941 р. лікар Ф. М. Михайлов об'єднав підпільні групи Славутського і Шепетівського районів в одну антифашистську організацію, яка налічувала близько 200 комуністів, комсомольців і безпартійних патріотів.

За дорученням підпільного комітету в червні 1942 р. диверсійна група А. З. Одухи організувала втечу кількох десятків військовополонених із грослазарету. З членів диверсійної групи та військовополонених створюється партизанський загін під командуванням А. З. Одухи, який незабаром перетворився у партизанське з'єднання. На бойовому рахунку славутських партизанів 225 спущених під укіс німецьких ешелонів разом з живою силою і військовою технікою, близько 15 тисяч вбитих і поранених фашистів.

18 січня 1944 р. частини і з'єднання 23-го стрілецького корпусу 60 армії у взаємодії з місцевими партизанами звільнили Славуту від гітлерівських загарбників.

За роки Радянської влади Славута перетворилася на промислове, добре впорядковане місто. Тут працюють заводи: «Будфаянс», залізобетонних конструкцій, ремонтно-механічний, толевий, циклоросильний, лісохімічний, склоробний, хлібний, маслоробний; фабрики: суконна, швейна, меблева, паперова; деревообробний і харчовий комбінати, міжколгоспна будівельна організація, об'єднання «Сільгосптехніка» та ін.

З кожним роком поліпшується обслуговування трудящих. У місті працює 47 промислових і продовольчих магазинів змiшторгу, 23 споживчої кооперації, 28 підприємств громадського харчування. Славута — місто новобудов. Лише за 10-ту п'ятирічку за рахунок державних капіталовкладень споруджено понад 15 тисяч кв. метрів жилої площі, індивідуальними забудовниками — 417 будинків.

Добре розвинута мережа медичних закладів. Працюють лікарня ім. Ф. М. Михайлова на 275 ліжок, 2 диспансери,

стоматологічна поліклініка, дитяча консультація, 10 здоров-пунктів на підприємствах, 3 аптеки.

Багато зроблено і в галузі народної освіти. В 10 загально-освітніх школах навчається 4744 учні, працює 312 вчителів. Значна увага приділяється роботі культурно-освітніх закладів. Працює 3 кінотеатри, 3 міські і 12 профспілкових бібліотек, Будинки культури.

Трудащі Славуті з великим трудовим і політичним піднесенням перетворюють у життя рішення XXVI з'їзду КПРС.

ЛІТЕРАТУРА:

ПОДІЛЛЯ у Великій Вітчизняній війні. (1941—1945 рр.): 36. документів і матеріалів. — Львів: Каменяр. 1969. — 416 с.

Славута — с. 4, 5, 7, 8, 48, 69—71, 102—111, 129, 136, 174, 180, 187, 188, 191—195, 197, 202, 203, 224—239, 240, 243—247, 277, 278, 317, 340, 352, 356.

ЯКУБОВСЬКИЙ И. И. Земля в огне: Военные мемуары. — М.: Воениздат. 1975. — 566 с.

Славута (1944) — с. 360, 367, 368.

НАРИСИ історії Хмельницької обласної організації. — 2-ге вид., випр. — Львів: Каменяр. 1982. — 271 с.

Славута, с. 6, 8, 33, 39, 54, 56, 67, 69, 108, 113, 115, 121, 129, 130, 141, 145, 147, 149, 150, 175, 182, 214, 215, 217, 218, 233, 250, 254, 264.

БАСИРОВ В., Сапожник О. Славута: Краєзнавчий нарис. — Львів: Каменяр. 1981. — 46 с., ил.

БЕКРЕНЄВ В. А. З. Одусі (відкрито бронзове погруддя Героя Радянського Союзу А. Одухи в Славуті). — Пам'ятники України, 1981, № 1, с. 58.

ГУМЕНЮК С. К., Морський М. Д. Туристські маршрути Хмельниччини: Путівник. — Львів: Каменяр. 1983. — 120 с.

Славута, с. 84—89.

ДЕРКАЧУК В. А., Ланевський В. П. Славута. — В кн.: Історія міст і сіл УРСР: В 26-ти т. Хмельницька обл. К., 1971, с. 460—473.

ДЕЩИНСЬКИЙ Л. Великий Жовтень на Волині. — Львів: Вища школа. 1977. — 182 с.

Славута — с. 19, 22, 149.

ДОБРУШИН Д. С. От Волги до Эльбы: Художественно-документальная повесть. — К.: Дніпро, 1978. — 311 с.

Славута — с. 4, 11, 23, 107, 267, 289.

КОТУЛЯНСЬКА Є., Смагленко М. На шляху до Жовтня: (З історії м. Славуті). — Трудівник Полісся, 1968, 28 груд.

ЛЕМЕЩУК Н. Не склонив головы: О деятельности антифашист-

ского подполья в гитлеровских концлагерях.— К.: Политиздат Украины, 1978.— 135 с.

Славута — с. 31, 43, 44, 115.

КРУГЛЯК Ю. М. Ім'я вашого міста: Походження назв міст і селищ міського типу.— К.: Наук. думка, 1978.— 152 с.

Славута, с. 120.

ПЕТРЕНКО М. Пам'яті командира партизанів (А. З. Одусі встановлено пам'ятник в м. Славути). — Рад. Поділля, 1977, 11 трав.

ПЕТРИЙЧУК-БАЖЕНОВА А. Подвиг лікаря (В. М. Михайлова). — Трудівник Полісся, 1981, 3 серп.

САПОЖНИК О. Слово веде у бій. — Рад. Поділля, 1981, 22 груд.

Про відзначення 40-річчя утворення Славутської комуністичної підпільної організації.

ЯКОВЛЄВ С. Безсмертя. (Про героя Радянського Союзу Л. Паперника уродж. м. Славути). — Трудівник Полісся, 1981, 8 груд.

ЯРОЦЬКА А. Пісенні візерунки.— Рад. Поділля, 1981, 8 берез.
Про кращих робітниць Славутської суконої фабрики.

СЛАВУТА: — В кн.: УРЕ, 1963, т. 13, с. 235.

СЛАВУТА. — В кн.: Рад. енцикл. історії України, 1972, т. 4, с. 113—114.

БА 01466. Підписано до друку 4 XI 83 р. Формат 60x84 1-16.
Друкар. листів 2,5, зам. 3003, т. 100.

Ярмолинецька райдрукарня.
Хмельницького облполіграфвидаву.